

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Katedra finančního práva a národního
hospodářství

Veřejné finance – ekonomické souvislosti

Daňové příjmy

Příjmy SR

- Daňové
  - daně
  - pojistné na sociální zabezpečení (pojistné na důchodové pojištění a pojistné na nemocenské pojištění)
  - příspěvek na státní politiku zaměstnanosti
  - pojistné na veřejné zdravotní pojištění
  - cla
  - správní a soudní poplatky
- Nedaňové
  - příjmy ve formě uživatelských poplatků
  - z pronájmu a prodeje státního majetku

Trendy v příjmech SR ČR

- běžné příjmy (daně cca 58 %) + příspěvky na soc. zabezpečení se podílejí (38 %) – tj. cca 95% na celkových příjmech
- kapitálové příjmy jsou velmi malé

Daň

- povinná
- nenávratná
- neekvivalentní
- pravidelně se opakující
- zákonem stanovená platba do veřejného rozpočtu

Daňová kvóta

- jednoduchá (daně, poplatky a cla)
- složená (včetně povinných odvodů na sociální a zdravotní pojištění)

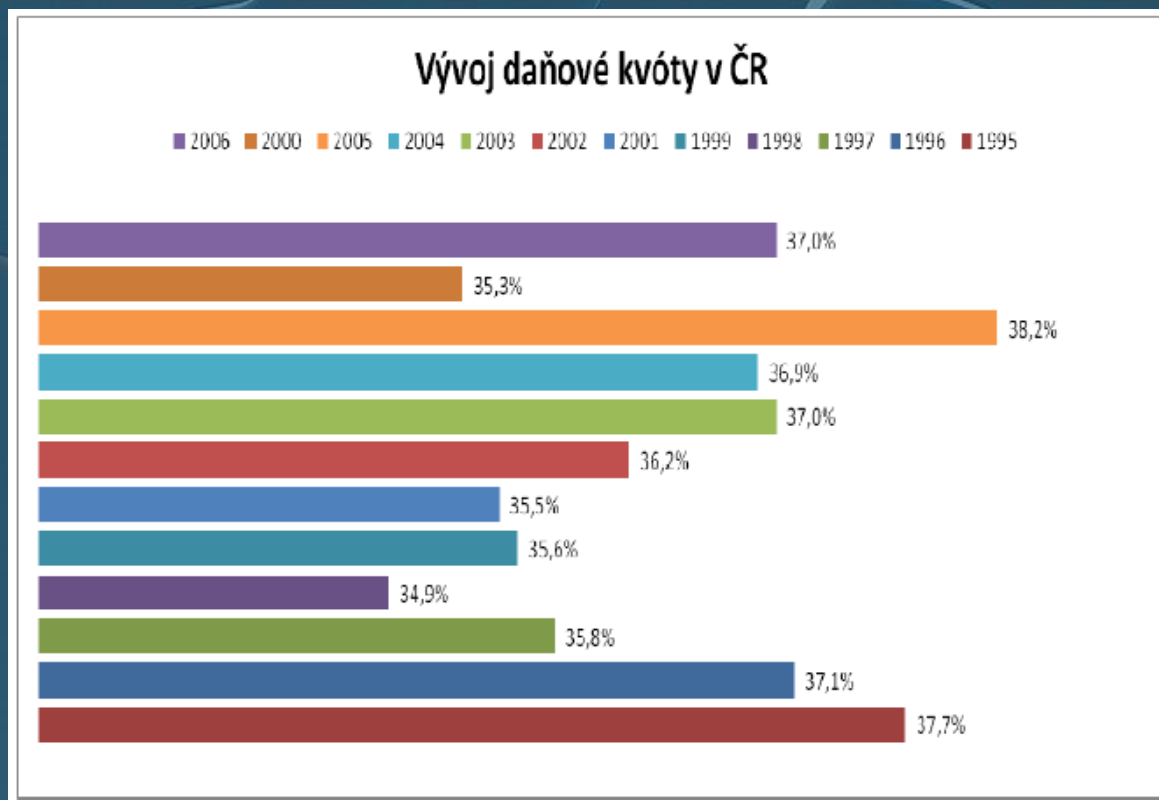
v %	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Daňová kvóta	26,3	24,8	23,2	22,7	21,6	21,4	22,6	22,9
Daňová kvóta souhrnná	42,9	41,3	40,1	39,1	38,6	38,7	40,0	40,3

Peková, J.: Veřejné finance, úvod do problematiky, Aspí Publishing, Praha 2002, str. 251

- V roce 2015 kvóta klesla na 32,9 %.
- V příštích letech by opět měla podle odhadu Ministerstva financí mírně vzrůst na 33,2 % v letech 2017 a 2018. Podle ministerstva financí však toto zvýšení daňové kvóty neznamena, že se zvýší daňové zatížení obyvatel, ale že bude lepší výběr daní.

Hlídací pes. [citováno 10. 10. 2016]. Dostupné z: <http://hlidacipes.org/cesko-jako-severske-staty-evropy-danova-kvota-by-vyskocila-az-o-dvacet-procent/>

Daňová kvóta v ČR

Česká daňová správa [cit. 30. 9. 2010] Dostupné z: <http://cds.mfcr.cz>

„Složená daňová kvóta by po daňové reformě měla klesnout ze současných zhruba 35 % na 33 %“
(Kalousek, M.).

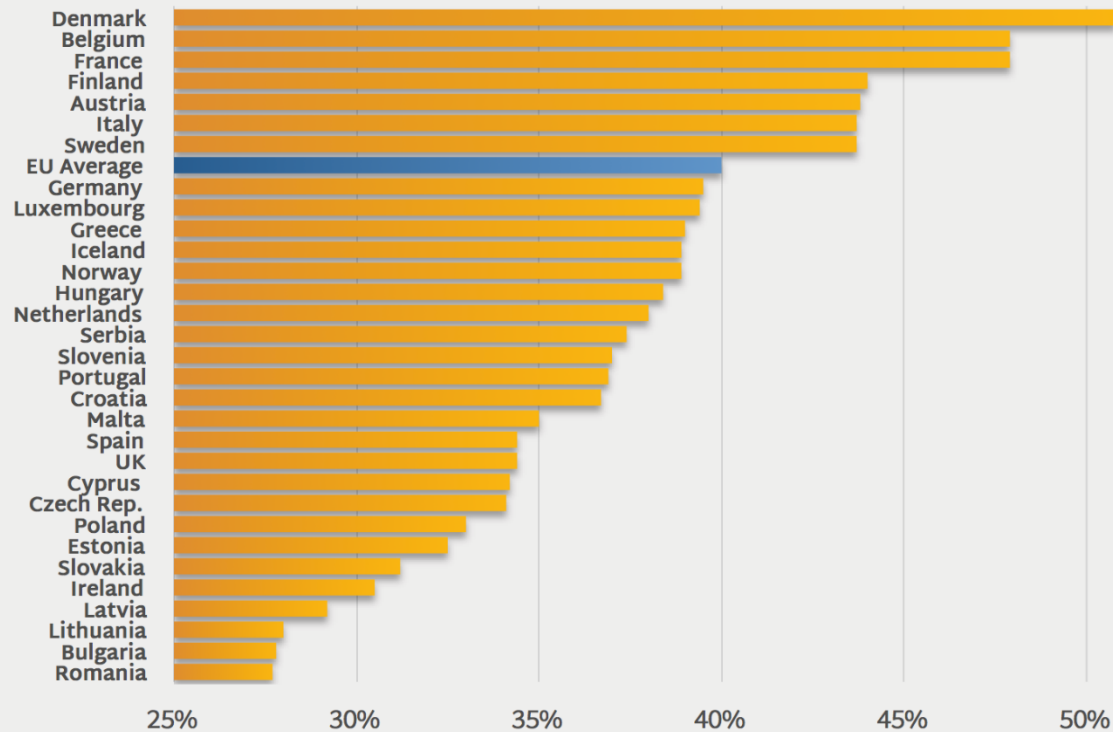
Otázky Václava Moravce [cit. 20. 3. 2011] Dostupné z: <http://www.novinky.cz>

Daňová kvóta v EU I.

How Much Taxes Do Europeans Pay?

Taxes and social contributions as % of GDP, 2014

HelgiLibrary.

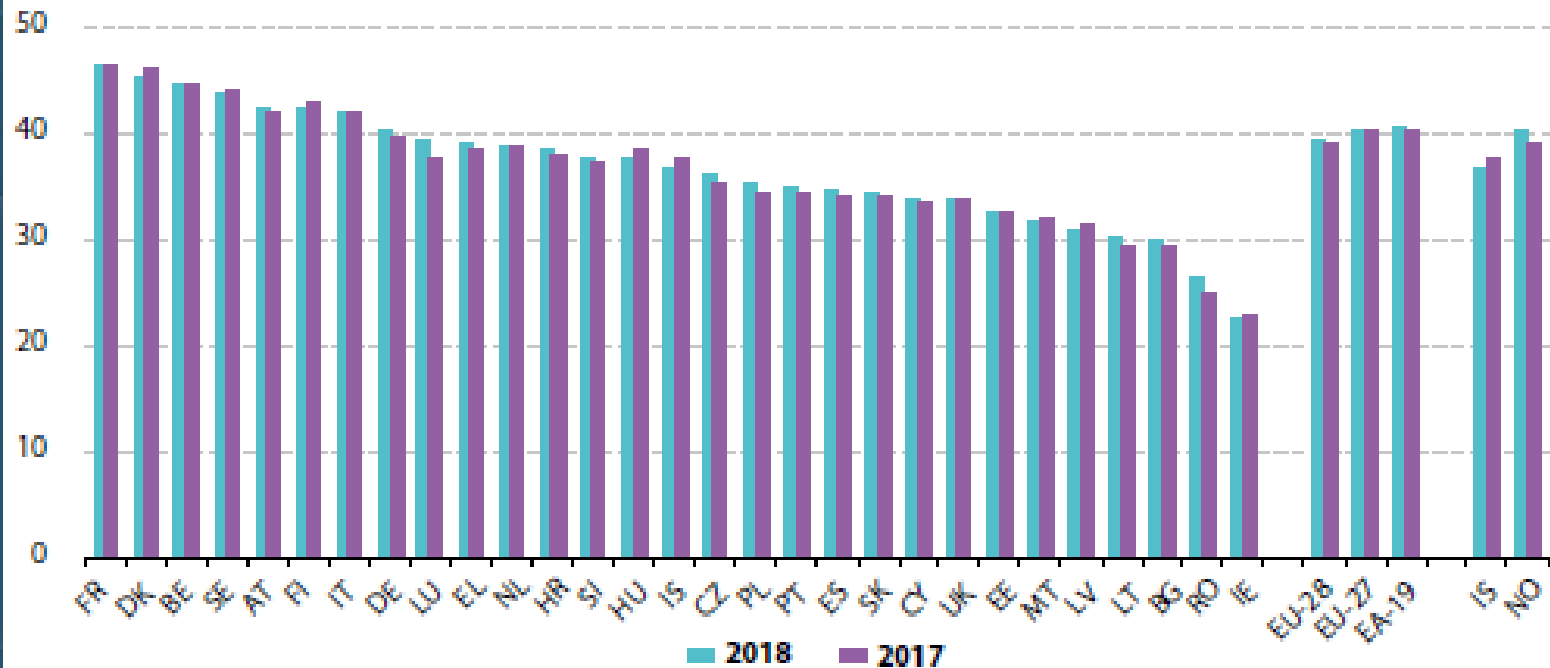

Source: Eurostat, Helgi Analytics, Figures for 2014

www.helgilibrary.com

Daňová kvóta v EU II.

Graph 3: Tax revenue (including compulsory actual social contributions), 2017-2018
(% of GDP)

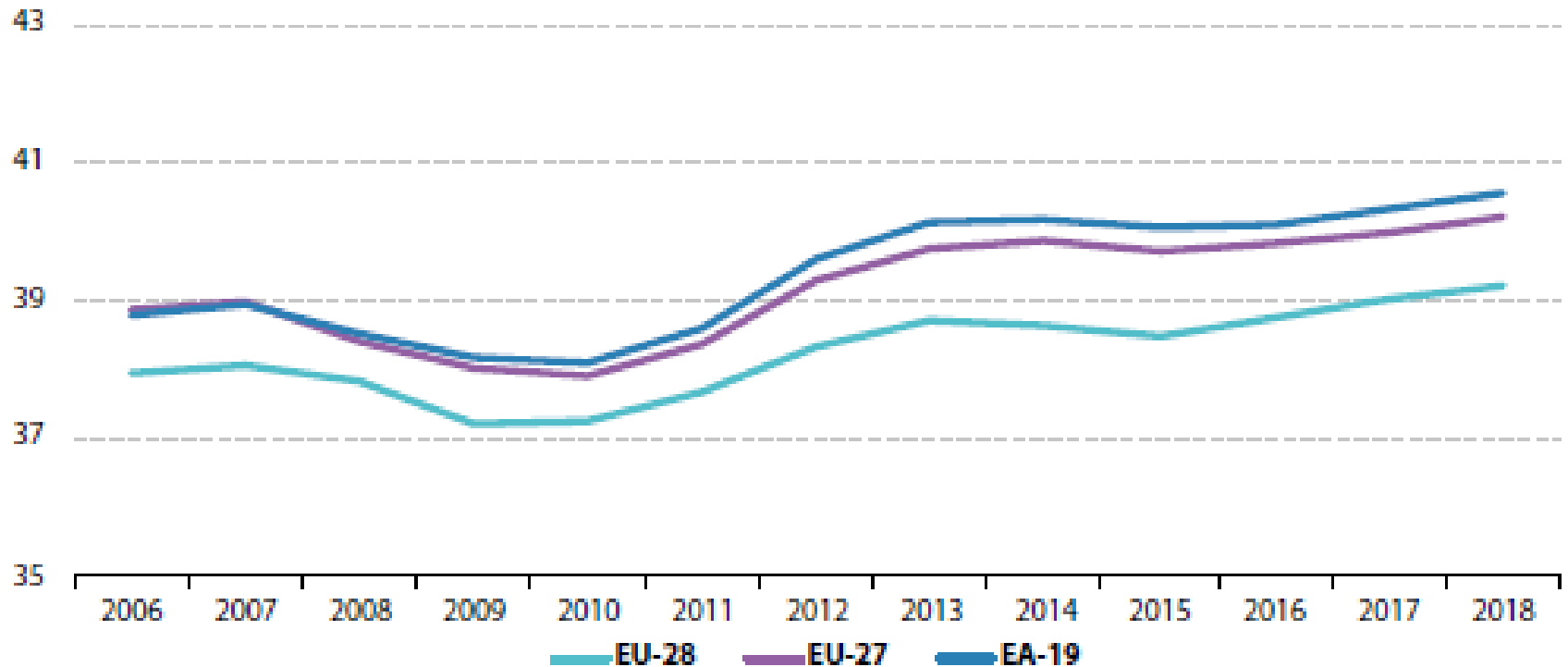

Zdroj: Taxation Trends in the European Union, 2020

Daňová kvóta v EU III.

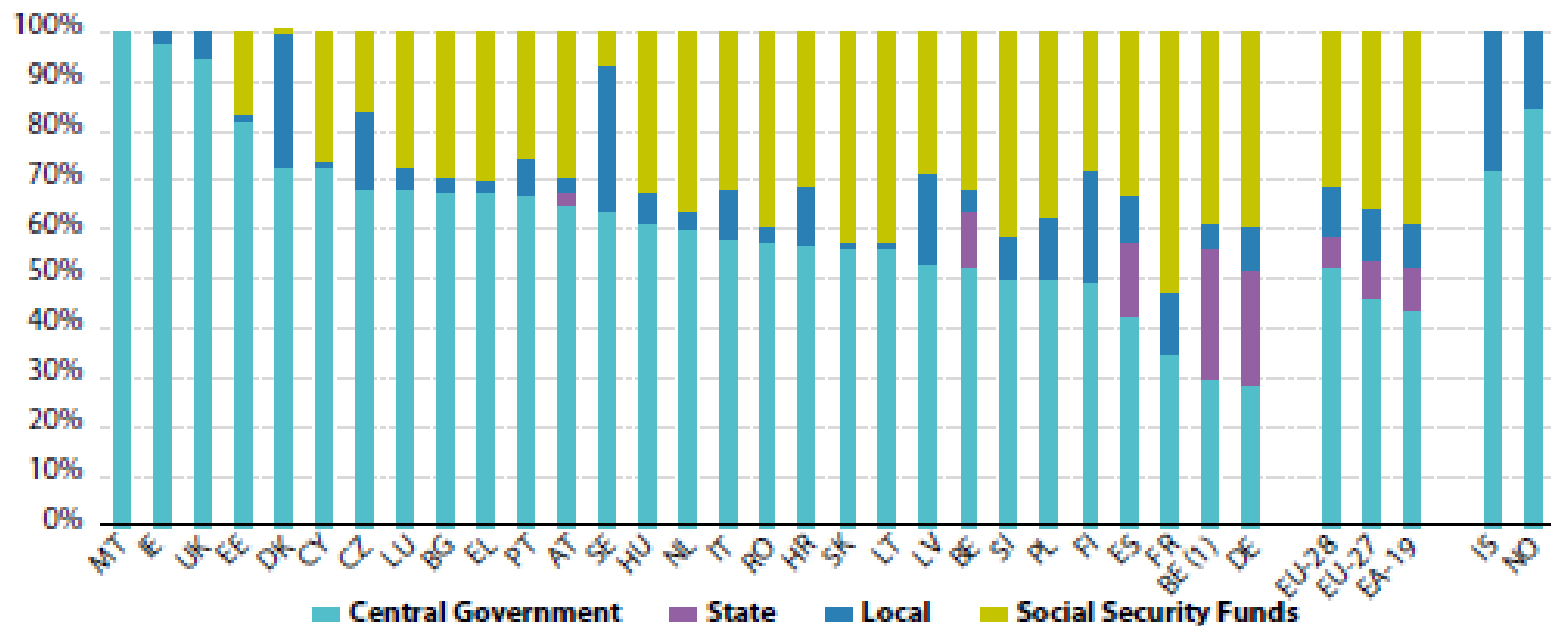
Graph 2: Tax revenue (including compulsory actual social contributions), EU-28, EU-27 and EA-19, 2006-2018 (% of GDP)

Zdroj: Taxation Trends in the European Union, 2020

Příjmy dle rozpočtů

Graph 4: Revenue structure by level of government, 2018
(% of total taxes)

Zdroj: Taxation Trends in the European Union, 2020

Rozpočtové určení daní

- Zákon č. 243/2000, o rozpočtovém určení daní
- https://www.financnisprava.cz/assets/cs/prilohy/d-kraje-a-obce/Schema_rozpoctoveho_urceni_dani_2021.pdf

Daňová soustava

- ***důchodové daně***

- nejmladší daně
- obsahují sociální prvky, od kterých je postupně upouštěno
- záporná důchodová daň

- ***spotřební daně***

- nerespektují důchodovou situaci dlužníka
- v současné době jsou zařazeny především z fiskálních důvodů – jsou stabilním příjmem

- ***majetkové daně***

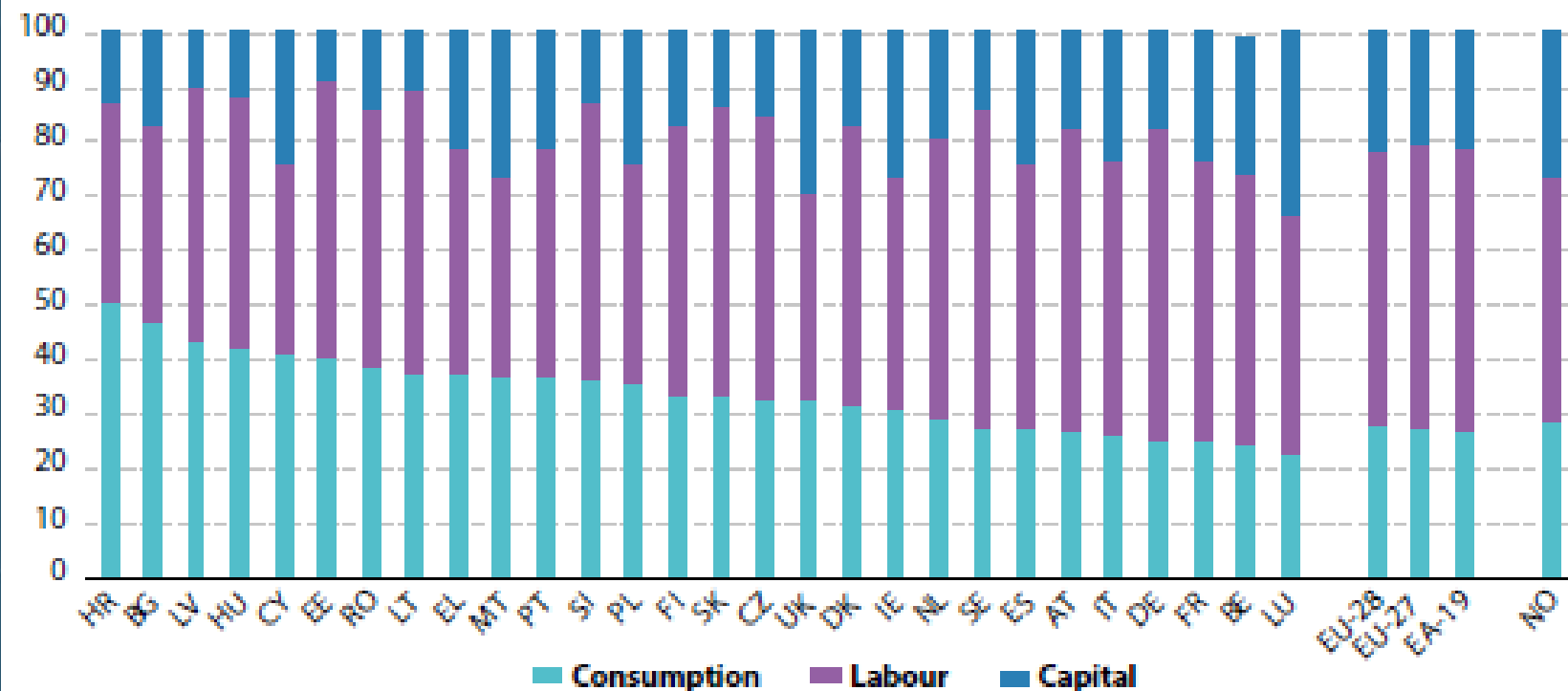
- jsou historicky nejdéle využívaným typem daní
- využívají se z důvodu stability jejich výnosu, ačkoliv výnos je minimální
- nerespektují důchodovou situaci poplatníka daně
- u majetkových daní je zpravidla nemožný daňový únik

Rozložení daňových příjmů

Graph 7: Distribution of tax revenues according to type of tax base 2018

(% of total taxes)

Zdroj: Taxation Trends in the European Union, 2020

Daňové příjmy v ČR

- **Přímé**
  - ***z příjmů***
    - DPFO
    - DPPO
  - ***majetkové***
    - z nemovitých věcí
    - silniční
- **Nepřímé**
  - ***univerzální***
    - DPH
  - ***specifické***
    - spotřební daně
    - energetické daně
- **Další platby mající charakter daní**

Přehled vývoje inkasa uvedených daní v ČR v letech 1993 až 2001

(v mil. Kč)

Daň	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Daň z přidané hodnoty	77 104	85 849	94 801	109 313	117 573	119 358	138 282	145 908	151 886
Daně spotřební	39 983	46 360	56 649	61 170	64 171	67 801	73 143	70 879	76 299
Daň z příjmů právnických osob	66 221	56 124	55 383	49 968	41 020	52 064	54 819	58 088	75 940
Daň z příjmů vyb. srážkou - 36	6 169	14 115	17 302	21 038	22 520	24 881	20 658	16 146	18 045
Daň silniční	4 335	4 147	3 930	4 321	4 565	4 373	5 226	5 587	5 283
Daň dědická	13	55	91	97	116	146	148	122	112
Daň darovací	156	389	357	296	350	427	405	413	475
Daň z převodu nemovitostí	616	1 645	2 768	3 464	4 488	5 677	6 271	5 439	5 834
Ost. příjmy, odvody, pok. a popl.	4 040	5 312	5 072	4 694	4 858	5 094	4 597	4 455	4 466
DPFO - podnikatelů	3 486	14 240	14 815	15 843	15 880	16 530	17 103	16 546	18 796
DPFO ze záv. činnosti	24 781	35 039	45 126	54 102	60 642	65 039	66 881	72 749	78 530
Daň z nemovitostí	3 434	3 658	3 778	3 991	3 938	4 138	4 271	4 455	4 535
C E L K E M	230 338	266 933	300 072	328 296	340 121	365 528	391 804	400 787	440 201

Zdroj: Česká daňová správa

Přehled vývoje inkasa uvedených daní v ČR v letech 2002 až 2009

(v mil. Kč)

Daň	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Daň z přidané hodnoty	155 209	164 856	184 320	208 413	217 784	236 385	255 190	253 612
Daně spotřební	79 485	84 179	95 841	110 491	119 535	138 947	130 553	131 000
Daň z příjmů právnických osob	90 737	96 978	106 526	137 432	128 865	155 674	173 590	110 543
Daň z příjmů vyb. srážkou - 36	16 755	20 625	12 098	11 242	14 003	15 700	19 299	19 189
Daň silniční	5 512	5 738	5 509	5 191	5 428	5 915	6 002	4 795
Daň dědická	86	100	100	103	124	109	115	88
Daň darovací	601	648	818	510	604	692	345	162
Daň z převodu nemovitostí	7 171	8 025	9 461	7 494	7 788	9 774	9 950	7 809
Ost. příjmy, odvody, pok. a popl.	5 147	4 923	5 099	5 252	4 977	4 250	4 281	3 784
DPFO - podnikatelů	21 901	22 131	24 040	26 583	17 854	17 003	17 774	5 565
DPFO ze záv. činnosti	86 591	94 653	102 627	110 662	111 633	126 388	115 180	111 042
Daň z nemovitostí	4 576	4 840	4 948	4 987	5 017	5 123	5 195	6 361
C E L K E M	473 771	507 696	551 387	628 360	633 614	715 961	737 449	653 950

Zdroj: Česká daňová správa

Přehled vývoje inkasa uvedených daní v ČR v letech 2010 až 2018

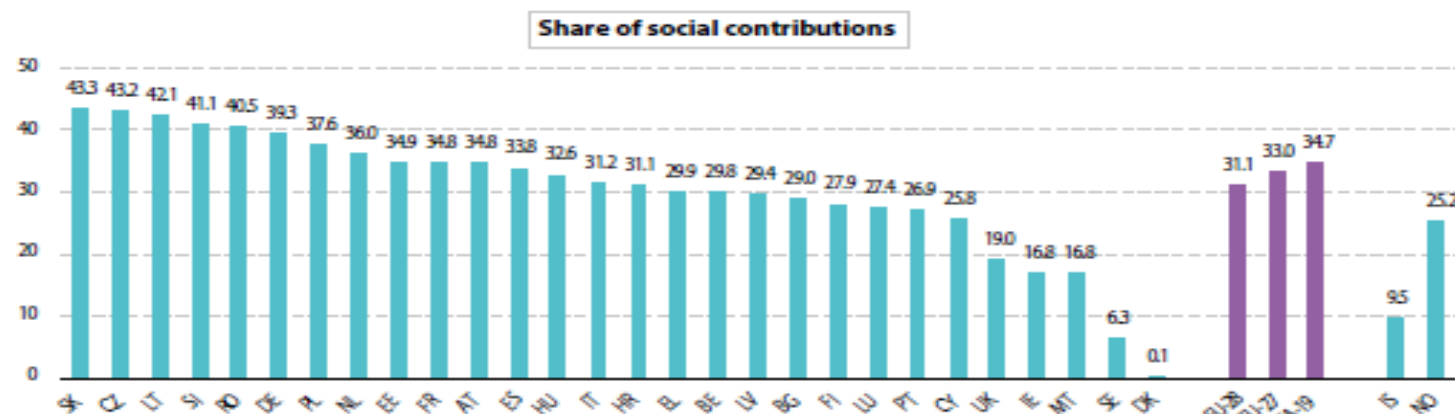
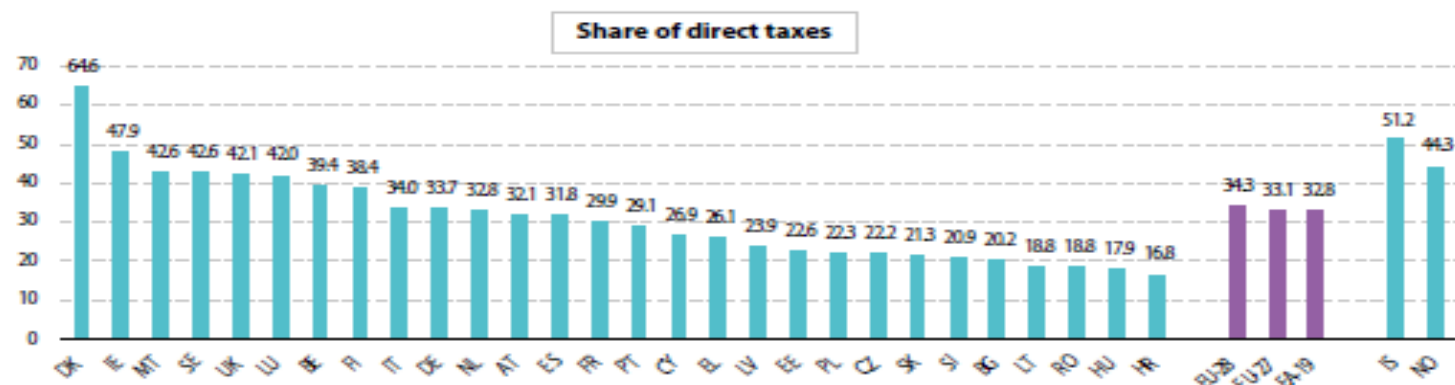
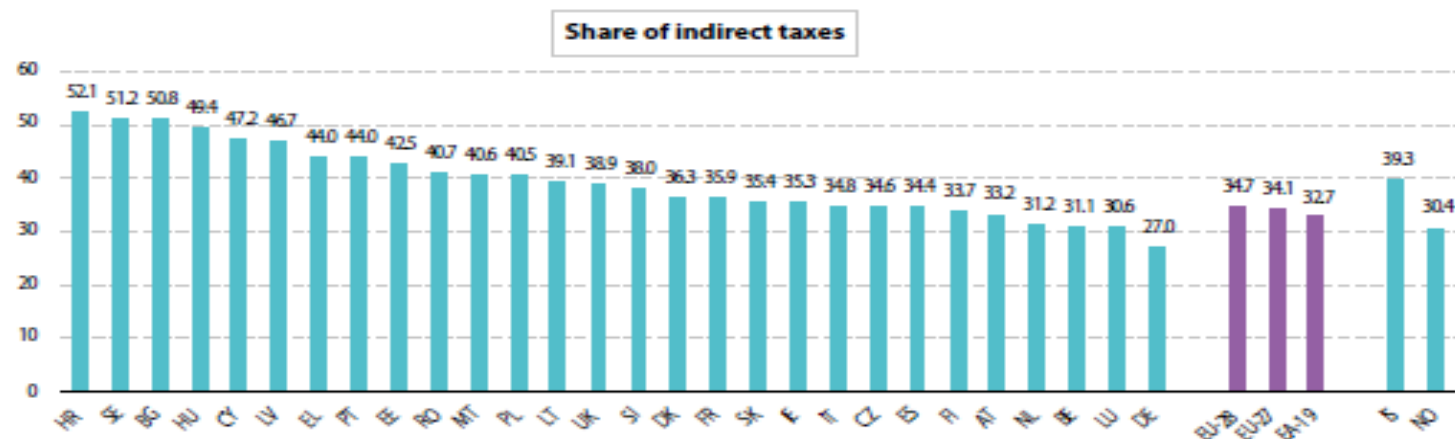
(v mil. Kč)

DRUH PŘÍJMU	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Daň z přidané hodnoty celkem*)	269 582	275 188	278 052	308 300	322 662	331 604	349 460	381 435	413 013
Daň z příjmů právnických osob	114 746	109 312	120 461	113 052	123 179	138 140	156 401	161 803	166 131
Daň z příjmů fyzických osob z příznání	7 987	2 939	3 261	2 680	1 128	2 498	6 849	7 617	7 841
Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti	111 842	119 373	119 787	126 134	130 867	136 125	149 392	169 241	193 676
Daň z příjmů vybíraná srážkou § 36	19 298	19 848	20 781	20 488	24 029	25 099	24 462	24 814	26 255
Daň z nemovitých věcí	8 747	8 568	9 541	9 847	9 910	10 313	10 582	10 758	10 829
Daň z nabytí nemovitých věcí					5 600	10 982	12 697	12 478	13 573
Daň dědická	87	78	71	76	59	31	10	5	3
Daň darovací	138	4 279	3 368	108	74	-4 434	-351	-23	2
Daň z převodu nemovitostí	7 453	7 362	7 660	8 894	3 686	210	176	120	58
Daň silniční	5 100	5 187	5 206	5 273	5 539	5 814	5 970	6 191	6 276
Odvod z elektřiny ze slunečního záření		5 939	6 403	5 817	2 042	1 932	1 926	2 047	2 194
Odvod z loterií celkem			5 936	8 058	7 922	8 100	10 452	3 202	5
Daň z hazardu celkem								8 936	9 776
Ostatní příjmy, odvody, pokuty a poplatky	3 487	3 110	3 039	1 869	2 287	3 753	4 172	6 948	4 004
C E L K E M	548 466	561 183	583 567	610 597	638 982	670 167	732 197	795 572	853 634

Zdroj: Česká daňová správa

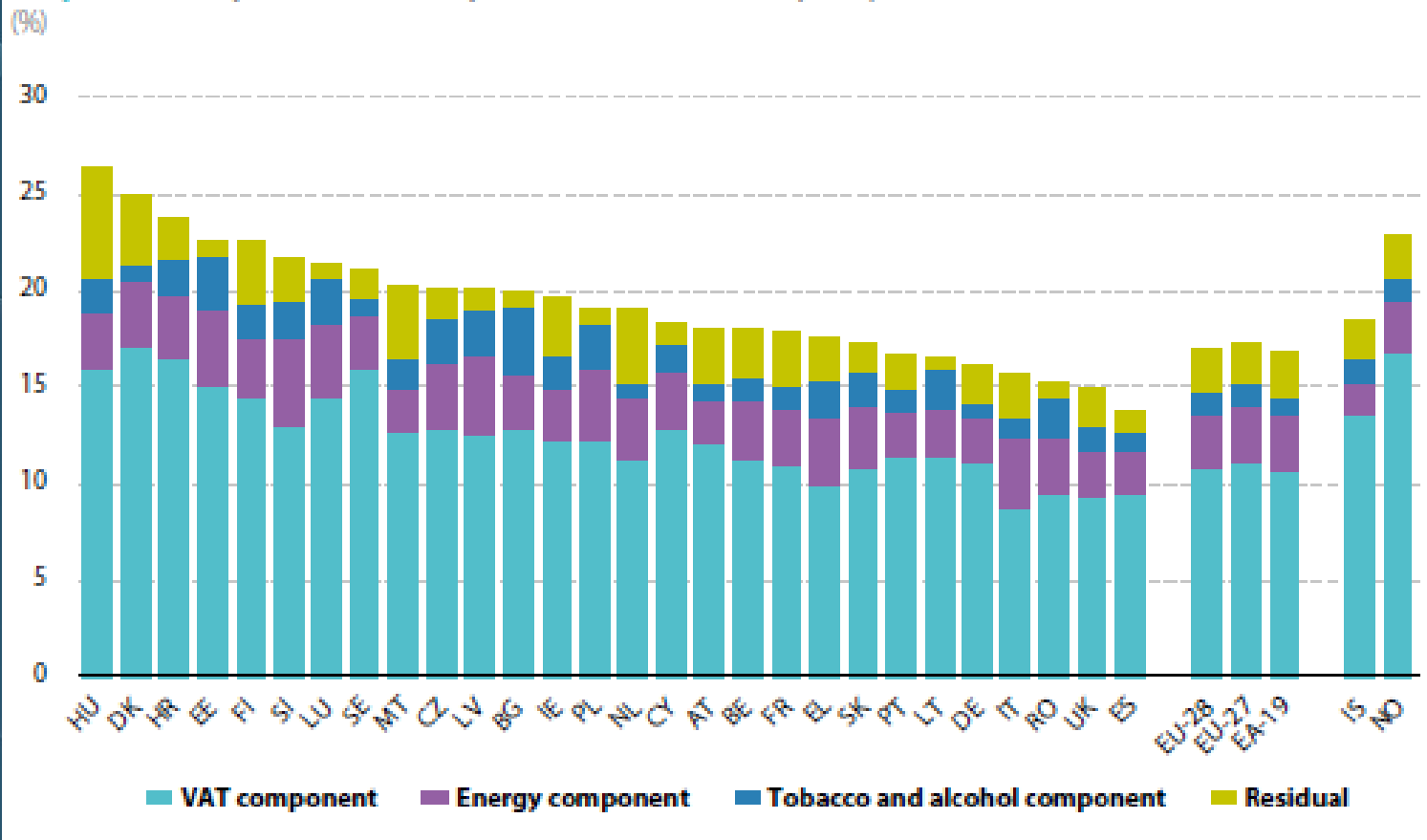
Aktuální informace: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/analyzy-a-statistiky/udaje-z-vyberu-dani>

Graph 5: Structure of tax revenues by major type of taxes, 2018
 (% of total taxes)

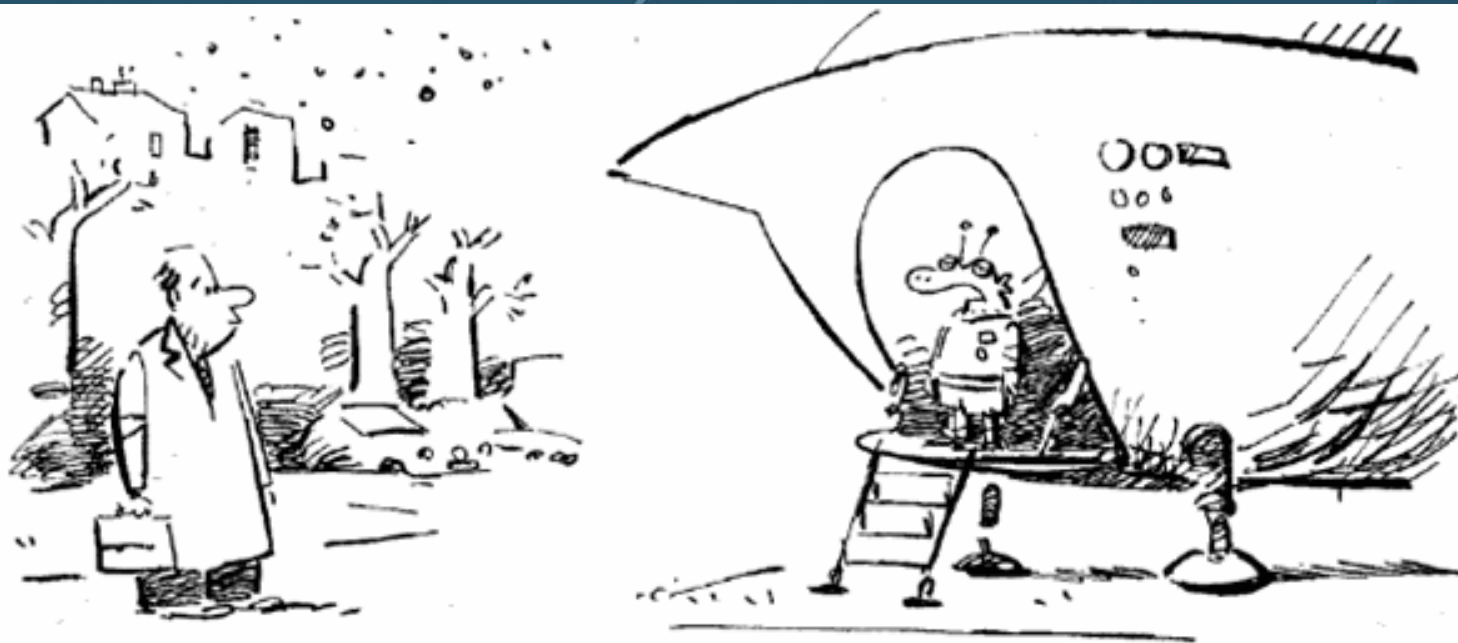

Spotřební daně

Graph 9: Decomposition of the Implicit tax rate on consumption, 2018

Zdroj: Taxation Trends in the European Union, 2020

VÍTE HOUBY, CO JE TO GLOBÁLNÍ KRIZE ... POSLEDNÍ SKUTEČNÁ GLOBÁLNÍ KRIZE
SKONČILA VELKÝM TŘESKEM !

Spravedlnost v daňové teorii

- schopnost platit daň
  - každý subjekt by měl přispívat k financování veřejných statků podle své platební schopnosti
- užitek ze zdanění
  - jednotlivec má platit takovou daň, která je rovna užitku ze zdanění v podobě různých veřejných statků, které pro něj stát zabezpečuje

Daňové principy

- Spravedlnost
- Efektivnost
- Perfektnost a průhlednost
- Daňová jistota

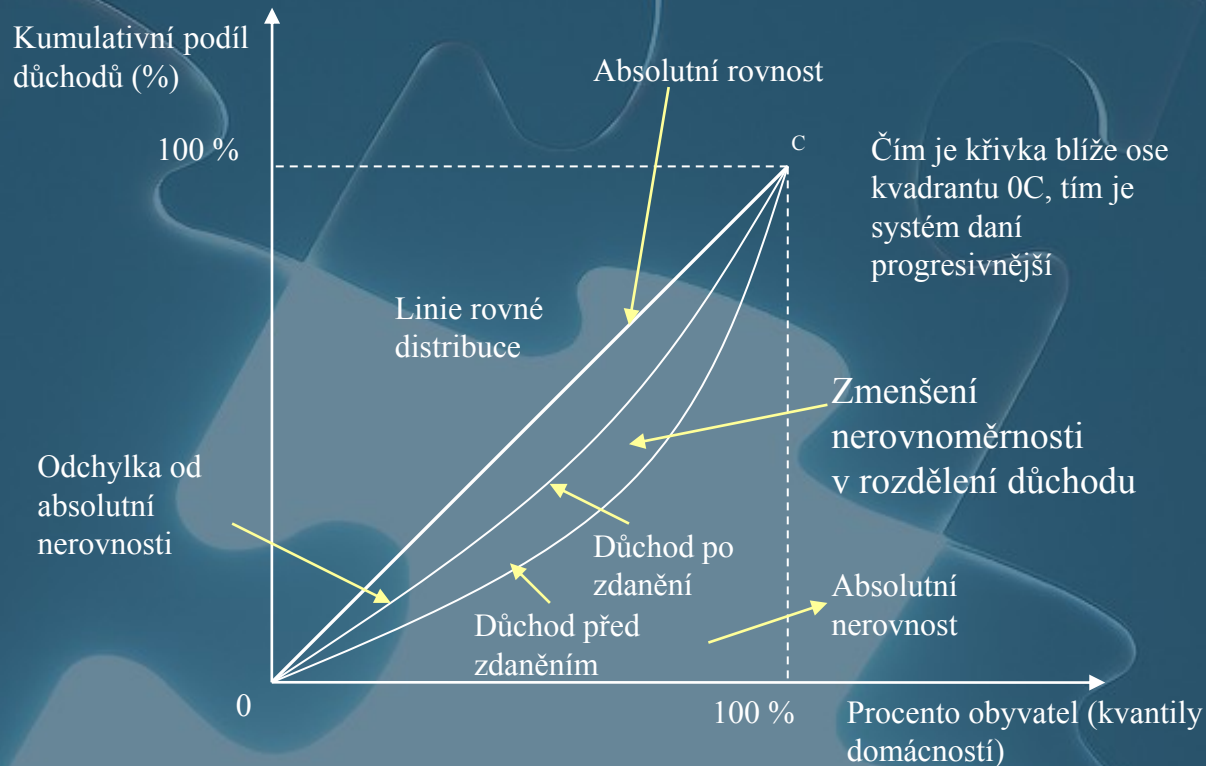

Spravedlnost v daňové teorii

- Vertikální spravedlnost
  - poplatník s větší schopností platit daň by měl platit vyšší daň než poplatník s nižší schopností platit daň.
  - mírně progresivní sazby daně
- Horizontální spravedlnost
  - poplatníci se stejnou schopností platit daň by měli platit stejně velkou daň bez ohledu na pohlaví, rasu, věk

Distribuční důsledky daní

- Lorenzova křivka
  - měří rozdělování příjmů před zdaněním a po něm

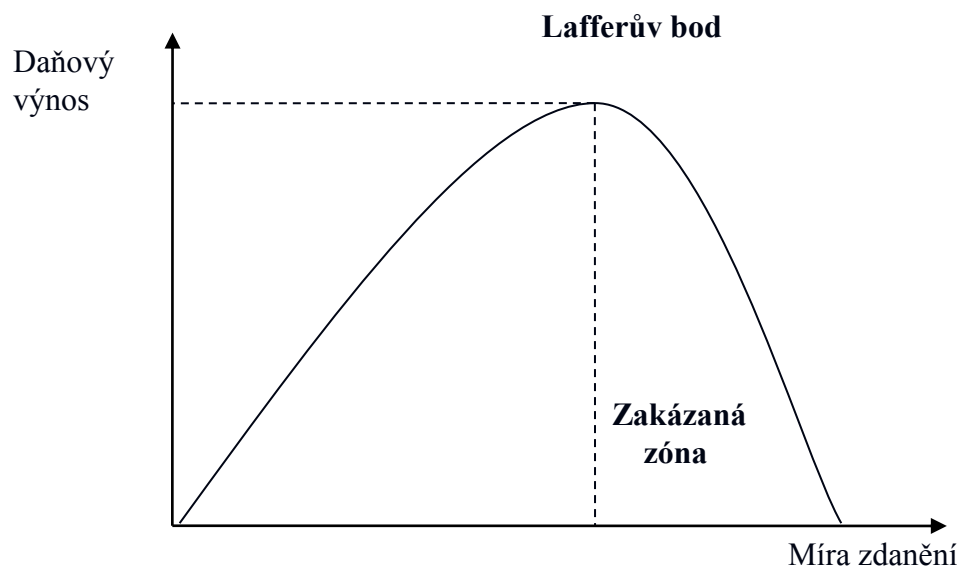

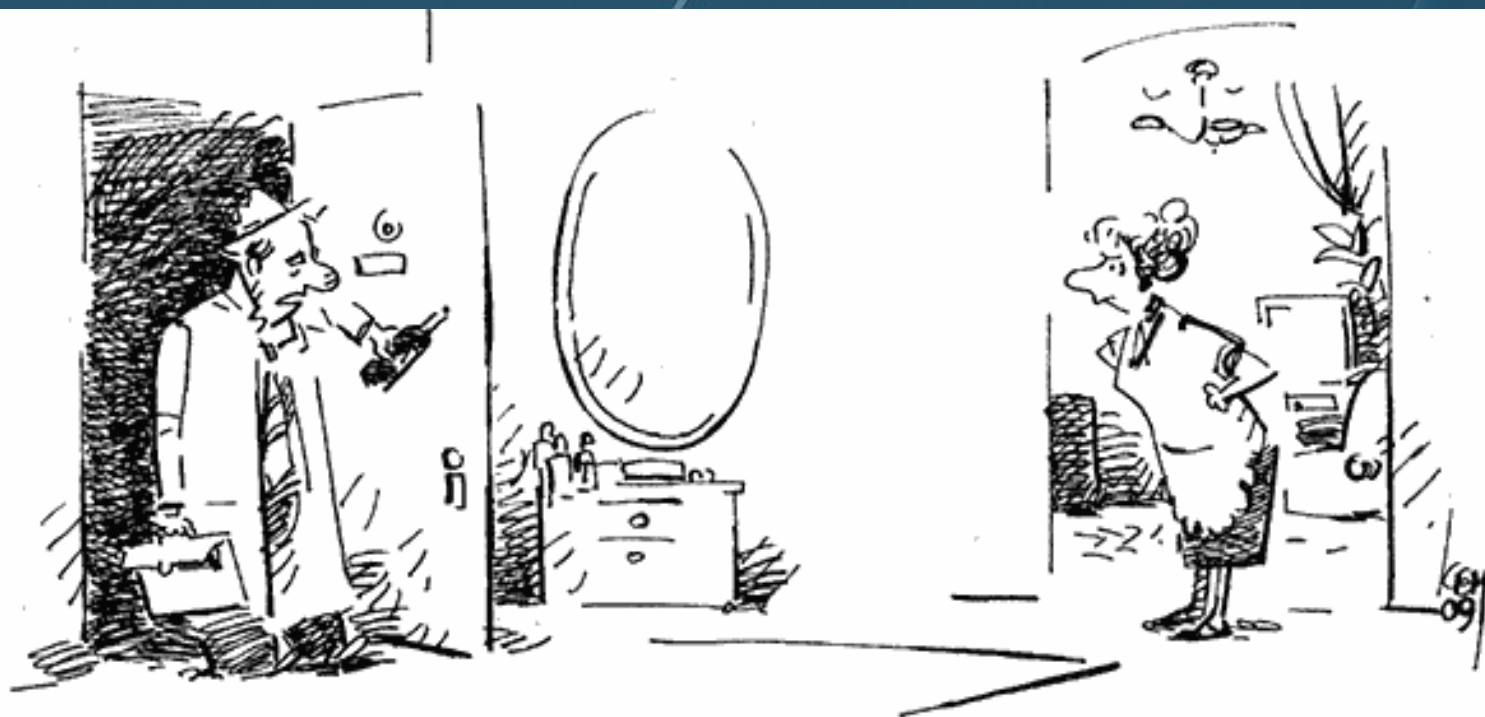
Efektivnost daní

- maximalizace daňových výnosů, při pevně daných nákladech (alokační)
- efektivnost ve významu minimalizace nákladů při pevně daných daňových výnosech (technická)

Lafferova křivka

- Vztah mezi mírou zdanění a daňovým výnosem

PROMIŇ, BYL JSEM V HOSPODĚ, ZKOUŠELI JSME S CHLAPAMA Z NERVU NASTARTOVAT SPOTŘEBU...

Důchodový a substituční efekt

- Důchodový efekt
  - má za následek rozpočtové omezení poplatníka
- Substituční efekt
  - změna preferencí poplatníka daně ve vztahu se změnou mezního užitku
  - způsobuje újmu:
    - poplatníku daně – ztráta času, pocit menšího užitku z výrobku, finanční ztrátu apod.
    - státu – vybere menší objem daňového výnosu

= nadměrné daňové břemeno

škoda privátního sektoru > přínos veřejného sektoru

Daňové břemeno

Daňové břemeno = daň + nadměrné daňové břemeno + administrativní náklady

- ***nedistorzní daně***

- paušální daně - nedochází k substituci, má pouze důchodový efekt (např. DPH)

- ***daně distorzní***

- snižují disponibilní důchod poplatníků – tzn. způsobují důchodový efekt, ovlivňují i jednání poplatníka a způsobují i substituční efekt.

Změnou chování je možné se vyhnout dani, ne však nákladům daně.

Přímé administrativní náklady

- přímo spojené se správou a výběrem daní
- jsou snadno zjistitelné
- rostou se složitostí daňového systému
- současný stav:
  - ve vyspělých zemích obvykle mezi 0,5 % až 1,5 %
  - zpráva OECD (2000): ČR 2,5-krát více daňových úředníků než je průměr OECD
  - zpráva OECD (2005): ČR náklady českého „daňového“ systému jsou 2,5 %
- Zpráva Evropské komise (2016):
  - „... řešení problému daňových úniků, zejména v oblasti DPH, je jednou z priorit politického programu české vlády, skutečný pokrok je ale pomalý. Plánována navíc podle Bruselu nejsou žádná opatření, která by snižovala relativně vysoké náklady související s placením daní či vedla ke zjednodušení celého daňového systému“

Vysoké daňové úniky i neefektivní státní správa. Tak vidí Česko Brusel [cit. 10. 3. 2017] Dostupné z:
<https://zpravy.aktualne.cz/>

Nepřímé administrativní náklady

- náklady soukromého sektoru, které souvisejí s vypočtením daňové povinnosti a zaplacením daně
- náklady zvané též „vyvolané“ a jako takové hůře vyčíslitelné
- několikanásobně vyšší než přímé administrativní náklady
- rostou se složitostí daně

Daňový přesun

- dopředu
  - na odběratele, spotřebitele (vyšší prodejní cena)
- dozadu
  - na dodavatele, výrobce (nižší dohodnuté nákupní ceny)
- dopředu i dozadu

Výše daňového přesunu

- poměrná (částičná)
- plná (100 %)
- nulová
- více než 100 % (např. při monopolní struktuře)

Ramseyovo daňové pravidlo

- největší daně na co nejméně elastickou nabídku a poptávku

CELOŽIVOTNÍM STUDIEM JSEM DOSPĚL K ZÁVĚRU, ŽE KRIZE JE PŘIROZENÝM STAVEM LIDSKÉ SPOLEČNOSTI...

Daňové úniky

- legální
  - existence děr v daňových zákonech
  - poplatník se snaží optimalizovat svou ekonomickou aktivitu a daňovou povinnost (přenést své sídlo do „daňového ráje“)
  - Obrana: kvalitní zákony
- nelegální
  - porušení zákonů (chtěné i nechtěné), za účelem nižší daňové povinnosti
  - míra daňových úniků závisí na „zisku“, pravděpodobnosti odhalení a výši trestu
  - Obrana: posílení kontroly, pravomoci a vyhledávací činnosti správce daně, zkvalitnění a zjednodušení právních předpisů, vyšší sankce, trestní postihy (§ 240, 241 TZ), informační činnost správce daně

Nejčastější kontroly podle údajů z let 2005 až 2013

Územní pracoviště	Perioda kontrol
ÚzP v Bruntále	11 let
ÚzP v Blansku	12 let
ÚzP v Otrokovicích	12 let
ÚzP v Rožnově pod Radhoštěm	13 let
ÚzP v Hořovicích	14 let
ÚzP v Poděbradech	14 let
ÚzP v Sedlčanech	14 let
ÚzP v Třebíči (zahrnuje i Náměšť nad Oslavou)	14 let
ÚzP v Berouně	15 let
ÚzP ve Vlašimi	15 let
ÚzP v Šumperku	16 let
ÚzP v Rakovníku	17 let
ÚzP v Hustopečích	17 let
ÚzP ve Veselí nad Moravou	17 let
ÚzP ve Znojmě (zahrnuje i Moravský Krumlov)	17 let
ÚzP ve Slaném	18 let
ÚzP v Rokycanech	19 let
ÚzP v Jilemnici	19 let
ÚzP v Benešově (zahrnuje i Votice)	20 let
ÚzP v Jihlavě (zahrnuje i Telč)	20 let
ÚzP v Krnově	20 let

Nejméně časté kontroly podle údajů z let 2005 až 2013

Územní pracoviště	Perioda kontrol
ÚzP pro Prahu 2	206 let
ÚzP pro Prahu 6	161 let
ÚzP pro Prahu 4	150 let
ÚzP pro Prahu 3	146 let
ÚzP pro Prahu 1	132 let
ÚzP v Praze-Modřanech	128 let
ÚzP pro Prahu 10	124 let
ÚzP pro Prahu 5	121 let
ÚzP pro Prahu 9	110 let
ÚzP pro Prahu 7	107 let
ÚzP v Pardubicích (zahrnuje i Holice a Přelouč)	107 let
ÚzP v Hradci Králové (zahrnuje i Nový Bydžov)	100 let
ÚzP pro Prahu 8	96 let
ÚzP v Náchodě (zahrnuje i Broumov a Jaroměř)	93 let
ÚzP Ostrava III	89 let
ÚzP v Chomutově	83 let
ÚzP Plzeň-jih (zahrnuje i Blovice a Přeštice)	82 let
ÚzP v Mostě	82 let
ÚzP v Karviné (zahrnuje i Bohumín, Český Těšín a Orlovou)	82 let
ÚzP v Ústí nad Labem	78 let
ÚzP v Teplicích (zahrnuje i Bílinu)	78 let

Způsoby nelegálních daňových úniků

- pašování zboží
  - Na Slovensku tvořily nelegální cigarety cca 50 % všech prodejů, v Polsku a Maďarsku představuje asi 1/3, v ČR 10 %.
  - 2014: Kobra odhalila daňový únik za čtvrt miliardy na cigaretách
- nízká cena celně deklarovaného zboží
  - např. džíny za 8 Kč
- vydávání dováženého či vyváženého zboží za jiné zboží s nižší sazbou
  - dovoz lulkového a dýmkového tabáku - použití jako cigaretový
- dodávka služeb za vyšší ceny než je cena skutečná (Transfer Pricing)

Nejvýznamnější daňové úniky v ČR

- LTO
  - odhadovaný nezákonný zisk - 60 mld. Kč
- „rumová aféra“ - rum pro vývoz
  - odhadovaný nezákonný zisk - 12 mld. Kč
- Metanolová aféra
  - odhadovaný nezákonný zisk jen na spotřební dani 0,285 mld. Kč

Daňová kobra

- Za 5 let své existence Daňová Kobra zachránila státnímu rozpočtu už 11,67 miliard korun.
  - Finanční správa, 2019
<https://www.financnisprava.cz/cs/financni-sprava/media-a-verejnost/tiskove-zpravy/tz-2019/danova-kobra-zachranila-statu-uz-temer-1-9703>
- V roce 2019 „uchránila majetek ve výši 822 milionů korun“
<https://www.seznamzpravy.cz/clanek/vedci-z-mendelovy-univerzity-budou-analyzovat-danove-uniky-131059>

Vybrané daňové úniky

- Pohonné hmoty

- 2011: cca 3 mld. Kč

- Nelegální dovoz minerálních olejů
- Zneužití nižší spotřební daně v sousedních státech
- Podvodné ukončení přepravy
- Zneužití podvodného podílu biopaliva
- Nelegální míchání pohonných hmot
- Zneužití minerálních olejů k jinému než deklarovanému účelu
- Fiktivní vývoz
- Neoprávněné uplatnění nároku na vrácení daně
- Předem plánovaná platební neschopnost

- 2014: cca 650 mil. Kč

- Firma nakupovala pohonné hmoty bez daně a pak je prodávala za nízké ceny.

- 2015: cca 1,4 mld. Kč

- 2016: cca 240 mil. Kč

- Karuselové obchody

- 2014: cca 1 mld. Kč

- 2015: cca 780 mil. Kč

Internetové obchody

- **Singapur**
  - pokud hodnota dováženého zboží převýší přibližně 245 eur, je stanovena a vyměřena daň.
  - Pokud e-mailová adresa zákazníka končí ".sg", pak je považován za singapurský subjekt.
  - U adres, které nekončí ".sg", bude zákazník vyzván, aby deklaroval, že není singapurským rezidentem.

Švarcsystém

- Regionální asistenti poslanců a senátorů pracují pro "své" politiky jako živnostníci
- Parlament České republiky vyplácí přes 7 mil. Kč/měsíc

„Kdyby se asistenti stali zaměstnanci parlamentu, zvýšil by se počet úředníků“.

Gongol (2005)

Lih

- Podle Unie výrobců lihovin tvoří černý trh 1/5 celkového trhu s lihovinami.
  - Nelegální dovoz
  - Zneužití nižší sazby daně v jiných členských zemích EU
  - Podvodné ukončení přepravy
  - Fiktivní vývoz
  - Nelegální výroba lihovin
  - Domácí výroba lihovin
  - Pěstitelské pálenice
  - Zneužívání znehodnoceného lihu.

Další oblasti vhodné pro daňové úniky

- fiktivní nákupy
  - mobilní telefony
  - počítačové součástky
  - kovový i nekovový odpad
  - např. Tomáš Pitr a a kol. (cca 51 mil. Kč)
- poskytování reklamních či marketingových služeb
  - nadhodnocování poskytnutých služeb (únik na přímých daních i DPH)
- neoprávněné uplatnění odpočtů daně
  - zboží nebo služby byly využity pro soukromou spotřebu
  - uplatnění odpočtu na základě daňového dokladu od neplátce daně
- krácení deklarovaného DPH na vstupu
- neoprávněné použití nižší sazby DPH

Společné rysy daňových reforem

- princip spravedlnosti, efektivnosti daní, jednoduchosti a průhlednosti daňového systému
- snižovat daňové zatížení, snížit daňovou kvótu
- zároveň zajistit, aby neklesal daňový výnos
- snížit intenzitu zdanění podnikové sféry
- u individuální důchodové daně snížit počet pásem progrese
- posílit využívání nepřímých spotřebních daní
- přejít na využívání univerzálních daní
- omezit přerozdělování v rozpočtové soustavě
- omezovat možnosti daňových úniků a obcházení daňových zákonů

Děkuji za Vaši pozornost!

